

війни на території Холмщини, Грубешівщини, Берестейщини, Полісся, Волині й Галичини з кінця 1942 р. до кінця 1944 р. українці втратили 13–16 тисяч осіб убитими (з яких близько 4 тисяч припадало на Холмщину, Грубешівщину і Підляшшя), втрати поляків – 38–39 тисяч осіб.

Загалом учасники заходу наголосили на тому, що всі жертви польсько-українського протистояння заслуговують на

вшанування пам'яті, водночас одним із виявів цієї шани є скрупульозне дослідження правди про причини, перебіг, масштаби та наслідки трагічної сторінки сусідських взаємин.

**Богдан ГАЛАЙКО**

orcid.org/0000-0002-9543-6290

кандидат історичних наук,  
директор НДІУ

DOI: 10.30840/2413-7065.3(68).2018.145351

## ВИСТАВКА НА ЧЕШТЬ СТОРІЧЧЯ ВИПУСКУ ПЕРШИХ МАРОК УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

2 серпня 2018 р. в Музеї Української революції 1917–1921 рр. у Києві відкрилася виставка на честь відзначення 100-річного ювілею перших марок Української держави. В експозиції представлені марки-ювіляри, а також поштові й непоштові матеріали, випущені на їх честь в Україні, Німеччині та США – конверти філателістичних товариств і музеїв, марка і конверт Української підпільної пошти, марки, блоки і конверти сучасної незалежної України тощо.

Виставку організували Кримська філія Асоціації філателістів України і Музей Української революції 1917–1921 рр. Експонати надані переважно істориком і колекціонером з Криму Андрієм Іванцем, а також взяті із музейних фондів.

Завідувач Музею Української революції Олександр Кучерук на відкритті виставки наголосив, що народжені 100 років тому в екстремальних умовах українські марки мають не тільки історичну, а й високу мистецьку вартість, є атрибутом державності.

Кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту українознавства, координатор Таврійської гуманітарної платформи Андрій Іванець розповів про появу поштових марок в Україні і випуск Українською державою перших власних марок у 1918 р. Домарковий період для пошти на українських землях в імперії Габсбургів завершився у 1850 р., а в імперії Романових на кілька років пізніше, з появою в обігу знаків поштової оплати цих держав. Перші марки були випущені безпосередньо на Наддніпрянщині у 1866 р. Дніпровським земством Таврійської губернії і Верхньодніпровським земством Катеринославської губернії, а у Галичині з кінця XIX століття друкувалися спеціальні марки для пересилки судових повісток. Одним із ключових моментів для історії пошти в Україні та одним із свідчень створення новітньої української державності став випуск в обіг 18 липня 1918 р. п'яти марок Української

держави номіналами 10, 20, 30, 40 і 50 шагів. Їхній дизайн створили непере-січні митці Антін Середа (дві марки нижчих номіналів) і Георгій Нарбут (три марки). Ця серія марок отримала у філателістів назву «Символи і алегорії». Друкувалися марочні аркуші у друкар-нях Василя Кульженка в Києві та Юхи-ма Фесенка в Одесі.

А. Іванець наголосив, що марки ви-кликають не тільки суто філателістич-ний інтерес, але й являють собою арте-факти – створені людиною предмети, які є не тільки засобами платежу та ко-мунікації, а й носіями важливої соціо-культурної інформації. Перші українські стандартні марки 1918 р. можуть чимало розповісти про історію, грошову систе-му, мистецтво та промисловість України того часу. Хоча необхідно знати історич-ний контекст, адже, наприклад, на них зазначена назва держави «Українська Народня Республіка», а насправді вони побачили світ вже за часів Української Держави гетьмана Павла Скоропадсько-го. А ось марка номіналом 20 гривень, яка з'явилася в обігу після відновлення УНР у січні 1919 р., має напис «Україн-ська Держава».

«Перші марки України мають висо-кий мистецький рівень. Кращим свід-ченням цього стало те, що нарбутівське зображення з марки номіналом 30 шагів алегорії «Молода Україна» – профіль молодої жінки у вінку в стилі українізо-ваної античності – було перенесено на перший стандартний випуск марок не-залежної України у 1992 р. Це, мабуть, унікальний випадок у світі, щоб зобра-ження з перших марок отримало друге життя на стандартних марках через де-сятки років. Якщо у нас колись з'явиться музей однієї марки, то це, напевне, буде

марка Георгія Нарбута із алегорією «Мо-лодої України», – вважає А. Іванець. За його словами, це зображення розійшло-ся на понад 240 мільйонах марок. Исто-рик розповів про життєвий шлях гені-ального графіка Г. Нарбута та зазначив, що шаги, які були у 1918 р. собою час-тиною гривні і двохсотю українського карбованця, одночасно були і марками-грошима.

Відповідно до указу Президента України від 22 січня 2016 р. № 17 «Про заходи з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 рр.» та розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану за-ходів з відзначення 100-річчя подій Української революції 1917–1921 рр. та вшанування пам'яті її учасників на пе-ріод до 2021 р.» створено Оргкомітет з відзначення 100-річчя випуску перших поштових марок України. Його член, київський філателіст Вадим Іщенко, на відкритті виставки проінформував, що 9–14 жовтня 2018 р. у Мистецькому арсеналі чи Українському домі в Києві відбудеться велика філателістична ви-ставка. Під час цього заходу плануєть-ся погашення кількох комеморативних марок і блоків на честь перших знаків поштової оплати і паперових грошей України.

**Андрій ІВАНЕЦЬ**

orcid.org/0000-0001-7167-8183

кандидат історичних наук,

старший науковий співробітник відділу української етнології НДІУ

**Сергій ГУБСЬКИЙ**

orcid.org/0000-0003-0203-651X

науковий співробітник відділу історичних студій НДІУ